

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2039

Vragen van het lid **Omtzigt** (CDA) aan de Staatssecretaris van Financiën en de ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en van Veiligheid en Justitie over *de vraag of de wet iemand verplicht de hypotheekrenteaf trek te gebruiken of niet* (ingezonden 15 mei 2017).

Antwoord van Staatssecretaris **Wiebes** (Financiën), mede namens de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (ontvangen 8 juni 2017)

Vraag 1

Kunt u bevestigen dat al tijdens de behandeling van de Wet maatregelen woningmarkt 2014 (Kamerstukken 33 756) duidelijk was dat er sprake kon zijn van een netto bijtelling van een stukje eigenwoningforfait, doordat het eigenwoningforfait voor de hoogste inkomens in het toptarief bijgeteld wordt, maar de hypotheekrente tegen een lager rentepercentage kan worden afgetrokken?

Antwoord 1

Dat er sprake kan zijn van het per saldo belasting betalen over de eigen woning als gevolg van de tariefmaatregel eigen woning was inderdaad duidelijk. Dit blijkt onder meer uit het feit dat er een (verworpen) amendement is ingediend om dit in een geval waarin de aftrek wegens geen of geringe eigenwoningschuld van toepassing is (Hillen-geval) te voorkomen.¹ Ook was een dergelijke uitwerking voor een Hillen-geval opgenomen in de brief van 11 november 2013².

Vraag 2

Klopt het dat je dus bij een relatief kleine woningschuld een netto bijtelling kunt hebben bij je inkomen en bij een volledig afgeloste hypotheek je door het gebruik van de Wet Hillen geen netto bijtelling hebt?

Antwoord 2

De tariefmaatregel eigen woning leidt niet tot een bijtelling bij het inkomen, maar tot een aanpassing van de verschuldigde belasting. De tariefmaatregel geldt niet voor de voordelen uit eigen woning, maar is alleen van toepassing als er rente of kosten verschuldigd zijn voor een eigenwoningschuld.

¹ Kamerstuk 33 756, nr. 23.

² Kamerstuk 33 756, nr. 28.

Daardoor geldt de maatregel wel ingeval er een relatief kleine eigenwoningsschuld is en niet als er geen sprake meer is van een eigenwoningsschuld.

Vraag 3

Herinnert u zich dat de leden van de CDA-fractie dit middels amendement op Kamerstuk 33 756, nr. 23 wilden voorkomen, door ervoor te zorgen dat er nooit sprake zou kunnen zijn van een netto bijtelling?

Antwoord 3

Ja, hoewel dat verworpen amendement zich beperkte tot Hillen-gevallen.

Vraag 4

Herinnert u zich dat u nog voor de stemming over het wetsvoorstel aan de Kamer schreef: «Overigens biedt het wetsvoorstel belastingplichtigen die onder de Hillen-regeling vallen en een kleine eigenwoningsschuld hebben, zoals de indieners terecht opmerken, de ruimte om de gevolgen van de tariefsaanpassing te voorkomen. Belastingplichtigen kunnen er in dat geval voor kiezen om de kosten vanaf 2014 niet in box 1 in aftrek te brengen.»³

Antwoord 4

In de brief van 11 november 2013⁴ is deze passage opgenomen.

Vraag 5

Erkent u dat de Kamer dus over een wet gestemd heeft in de veronderstelling dat een belastingplichtige de keuze heeft om de hypotheekrenteaf trek niet op te geven, ook als hij daar wel recht op heeft?

Antwoord 5

Mij is gebleken dat de passage in de brief van 11 november 2013⁵ wordt uitgelegd als een losstaande keuze om rente en kosten al dan niet in aftrek te brengen. Deze uitleg van die passage is niet in lijn met de wettelijke systematiek. Er is geen keuze met betrekking tot de aftrek van rente en kosten maar in bepaalde gevallen alleen een keuze ten aanzien van de kwalificatie van de schuld (box 1 of box 3). De aftrek van rente en kosten volgt die kwalificatie. Het is dan ook enkel mogelijk om een schuld die na 31 december 2012 is afgesloten en waarvoor een fiscale aflossingsseis geldt en die kwalificeert als eigenwoningsschuld zodanig aan te passen dat die schuld niet meer kwalificeert als eigenwoningsschuld, waardoor de rente en kosten niet langer aftrekbaar zijn in box 1. Dit kan door deze schuld om te zetten in een aflossingsvrije lening waardoor niet langer aan de wettelijk vereiste vormgeving wordt voldaan. In andere gevallen waarbij de schuld kwalificeert als eigenwoningsschuld valt de schuld in box 1 en wordt rekening gehouden met de rente en kosten die op grond van de wet als aftrekbare kosten in aanmerking worden genomen, ongeacht of deze daadwerkelijk in aftrek worden gebracht. De betreffende passage had hier explicieter over kunnen zijn en in die zin begrijp ik de verwarring die is ontstaan.

Vraag 11

Was u zich bewust van het eerdere antwoord van Minister Blok toen u dit antwoord gaf over de verplichting om de hypotheekrenteaf trek af te trekken?

Antwoord 11

Ja.

Vraag 6 en 12

Herinnert u zich dat u afgelopen week in een keer een draai van 180 graden maakte, door op schriftelijke vragen (van het lid Bashir, SP) te antwoorden: «Zolang een schuld voldoet aan alle voorwaarden en kwalificeert als eigenwoningsschuld is de belastingplichtige verplicht deze schuld en de

³ Kamerstuk 33 756, nr. 28

⁴ Kamerstuk 33 756, nr. 28.

⁵ Kamerstuk 33 756, nr. 28.

daarmee verband houdende aftrekbare kosten eigen woning als zodanig op te voeren in zijn aangifte. Dit betreft geen keuze.»⁶
Wanneer is het beleid gewijzigd?

Antwoord 6 en 12

De wettelijke systematiek is niet gewijzigd en die systematiek is steeds gevolgd. Het beleid is dan ook niet gewijzigd.

Vraag 7

Herinnert u zich dat deze vragen lang op antwoord gewacht hebben, omdat u afstemming wilde over de antwoorden?⁷

Antwoord 7

De verlenging van de beantwoordingstermijn had niet te maken met het innemen van het hiervoor verwoorde standpunt, maar op de benodigde tijd die het afstemmen van antwoorden – vooral als er meerdere departementen betrokken zijn – kan vergen.

Vraag 8 en 10

Wat is de maximumstraf die een belastingplichtige kan krijgen indien hij de hypotheekrenteaftrek niet opgeeft in zijn aangifte?
Is een belastingplichtige in overtreding indien hij vergeet alle zorgkosten af te trekken?

Antwoord 8 en 10

Op grond van de Algemene wet inzake rijksbelastingen (AWR) is een belastingplichtige verplicht om de aangifte juist en volledig in te vullen. Dit geldt niet alleen voor positieve inkomensbestanddelen, maar bijvoorbeeld ook voor aftrekbare kosten en de persoonsgebonden aftrek. Een sanctie (in de vorm van een bestuurlijke boete) kan in dit verband echter uitsluitend aan de orde zijn ingeval er sprake is van een heffingsbelang voor de Belastingdienst. Over het algemeen is er geen heffingsbelang bij het niet claimen van een aftrek. De aanslag wordt dan immers eerder te hoog dan te laag vastgesteld. De belastingplichtige benadeelt zichzelf dan. Er kan daarbij ook sprake zijn van een voor de belastingplichtige nadelige doorwerking naar bijvoorbeeld toeslagen.

Bij de eigen woning kan er per saldo wel sprake zijn van een heffingsbelang. Dat is in ieder geval aan de orde voor Hillen-gevallen. Ook de Hillen-regeling is gebaseerd op de rente en kosten die op grond van de wet als aftrekbare kosten in aanmerking worden genomen, ongeacht of dat daadwerkelijk wordt gedaan. Dit heeft tot gevolg dat het niet claimen van renteaftrek geen verschil maakt voor de hoogte van de Hillen-aftrek en het saldo eigen woning, maar in beginsel wel voor de toepassing van de tariefmaatregel waarvoor de feitelijke aftrek bepalend is. Bij correctie door de Belastingdienst van de aftrek zal de tariefcorrectie alsnog toepassing vinden waardoor de belastingplichtige zich weer in dezelfde positie bevindt als wanneer hij direct juist aangifte had gedaan en de rente in aftrek had gebracht. In niet-Hillen-gevallen kan er – net als bij de aftrek van uitgaven voor specifieke zorgkosten – per saldo zelfs meer belasting betaald moeten worden dan het geval was geweest bij het wel claimen van renteaftrek en toepassing van de tariefmaatregel. Ook hier geldt dat bij correctie de uitkomst weer overeenkomstig de wet zal zijn.

Vraag 9

Is het alleen verplicht om de hypotheekrenteaftrek te gebruiken of geldt deze verplichting ook voor andere aftrekposten zoals lijfrentes en zorgkosten?

Antwoord 9

Zoals aangegeven in het antwoord op vraag 8 en 10 is een belastingplichtige verplicht om de aangifte juist en volledig in te vullen. Dat betekent inderdaad ook dat uitgaven voor specifieke zorgkosten moeten worden geclaimd. Bij lijfrentepremies heeft de belastingplichtige in zekere zin een keuze. Ingeval de lijfrente in de polis wordt vormgegeven als een box 1-lijfrente is de premie

⁶ Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2016–2017, nr. 1769

⁷ Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2016–2017, nr. 1608

binnen bepaalde begrenzings aftrekbaar. Omdat deze aftrekmogelijkheid in de wet expliciet is vormgegeven als een «kan-bepaling», kan de belastingplichtige er in theorie ook voor kiezen om de betreffende premie niet in aftrek te brengen.

Dat heeft sinds 1 januari 2009 echter tot gevolg dat de uitkering – afgezien van een beperkte saldoregeling – wel wordt belast, terwijl de premie niet in aftrek is gebracht. Voor zover de premies niet in aanmerking worden genomen, maar de uitkering wel wordt belast, brengt de belastingplichtige zich dus ook hier in een nadelige situatie met het niet in aftrek brengen van de premie, omdat hij dan per saldo meer belasting verschuldigd is. De belastingplichtige kan er ook voor kiezen om de lijfrente vorm te geven als een box 3-lijfrente. In dat geval kan hij de premie niet in aftrek brengen en is de uitkering niet belast, maar wordt de waarde van de lijfrente meegenomen in box 3.

Vraag 13

Begrijpt u zelf alle regels rondom de hypotheekrenteaftrek? Zo ja, kunt u ze dan volledig uitschrijven?

Antwoord 13

De regels rondom de aftrek van rente en kosten eigen woning zijn complex. In de wet zijn de regels gedetailleerd uitgeschreven. Ik verwijs hiervoor naar de afdelingen 3.6 en 3.6a van de Wet IB 2001 en delen van hoofdstuk 10bis van die wet.

Vraag 14

Kunt u aangeven of u de opvatting deelt dat rechtszekerheid vereist dat het oorspronkelijke antwoord bij de wetsbehandeling geldig is?

Antwoord 14

Mede gelet op de in het antwoord op vraag 5 gegeven toelichting op de aldaar bedoelde reactie in de brief van 11 november 2013, zie ik geen aanleiding om de wet op dit punt niet toe te passen.

Vraag 15

Kunt u deze vragen één voor één en binnen de reguliere termijn beantwoorden?

Antwoord 15

U treft de beantwoording hierbij aan.